

Hrabroslav Volarič, slovenski skladatelj.

(Življenjepisna črtica, priobčil Janko Leban.)

Ti bil mi nisi brat po krvi,
A več si bil mi tisočkrat,
Bil meni si prijatelj prvi,
Po srci in po duhu brat.

S. Gregorčič.

I.

Med novejšimi slovenskimi glasbeniki se je odlikoval mladi Hrabroslav Volarič. Zaslužil je, da mu postavimo po njegovi tako rani smrti mal spominik, njegovim znancem v tolažbo, mladini pa v spodbudo.

Hrabroslav Volarič se je rodil v Kobaridu na Goriškem dne 13. vinotoka l. 1863., torej v onem trgu, kjer je nekdaš kapelanoval pesnik Simon Gregorčič, ki ni bil pokojniku le veroučitelj, no tudi blag, uprav očetovski svetovalec vse dni njegovega življenja; v Kobaridu, ki že izza davna slovi kot vrlo naroden trg in kjer je luč sveta ugledal tudi naš Pagliaruzzi-Krilan. Oče Volaričev je bil preprost čevljar in godec. Stariši in jeden brat mu živé še dandanes. Ljudsko šolo je pohajal v Kobaridu in nekoliko tudi v Trstu. V Kobaridu je bil že takrat nadučitelj-voditelj g. Dominko, ki službuje dandanes tudi kot c. kr. okrajni šolski nadzornik na Tolminskem. Njemu je bil Volarič vedno hvaležen, saj mu je poklonil celó potpourri slovenskih narodnih pesmij za klavir, katero delce je izdala „Glasbena matica“ v Ljubljani.

Volarič je že v ljudski šoli kazal bistro glavico. Posebno ga je veselila glasba, za katero se je bil vnel že prav zgodaj, poslušajoč očeta godca klarinet. Ko je dovršil ljudsko šolo, vstopil je na pripravljalnico za c. kr. učiteljsišča v Kobaridu. Takrat je na tej šoli učil večino predmetov sedaj tudi že pokojni Srečko Carli, ki je bil nadarjen glasbenik. Ta je jel Volariča učiti glasbene teorije in sviranja na klavir. Volarič je napredoval izvrstno. Petnajst let star je vstopil na c. kr. učiteljsišče v Kopru. Tu je pod vodstvom glasbenega učitelja gosp. Czastke nadaljeval svoje nauke v glasbi. Czastka je bil rodod Čeh. Prišel je bil kot kapelnik v Koper, a kasneje je postal organist v stolni cerkvi ter poučeval glasbo na učiteljsišču. Mož je bil izvrsten organist, a še boljši vijolinist. Toda nedostajalo mu je energije in dobre metode, zaradi česar se lahkoživa mladina ni dosti naučila pri njem. Kogar je pa imel rad in v komer je

spoznal kaj glasbenega talenta, tega je sicer blagi mož učil še posebej. Taka je bila tudi z Volaričem. Učenec najbolj napreduje v tistih predmetih, do katerih ima resnično veselje. Volarič je ves gorel za glasbo, zato je tudi pri takem učitelju, kakoršen je bil Czastka, kaj lepo uspeval. Seveda se je veliko učil tudi zasebno. Neki njegov tovariš mi je pravil, da je Volarič po cele noči presedel pri glasbenih knjigah ali pri klavirju, tako, da so ga drugi dijaki gonili spat. Že takrat je Volarič imel med svojimi tovariši svoj pevski zbor, pa tudi doma na počitnicah je mladino pridno uril v petju. Sploh pa Volarič skoro ni mogel živeti brez pevskega zbora, kakor ne riba brez vode. Že na učiteljsišču se je poskusil tudi v skladbi. Že tam je n. pr. zložil latinsko mašo.

A kako se je učil, kako je deloval šele kot učitelj! Dne 31. mal. srpana l. 1882. je zvršil nauke na koperskem učiteljsišču. Vnet za vse lepo in blago, poln idealov, je stopil v svet: podeljena mu je bila služba začasnega podučitelja v Kobaridu, v kateri je deloval dve leti. V Kobaridu je učil nekaj predmetov tudi na pripravljalnici za c. kr. učiteljsišča. Tu se je bil zaljubil v svojo učenko in rojakinjo, poznejšo soprogo, gospodično Kokolè, katera je bila takrat komaj 14 letna deklica. Volariču je baje posebno ugajalo na njej to, ker je bila prešinjena narodnega duha, pa tudi dobra pevka, kar je pa glavno: krepotno, pošteno dekle. Iz Kobarida so poslali Volariča za začasnega učitelja v Tolmin, kjer je služboval jedno leto. Tu je dobil v takrat tudi v Tolminu službojočem g. Danilu Fajglju izbornega svetovalca v glasbenih stvaréh; saj je znano, da je Fajgelj naš morda najboljši kontrapunktist. Izpit učiteljskega usposobljenja je Volarič dostal meseca vinotoka l. 1884. v Kopru.

Iz Tolmina je prišel za učitelja-voditelja na jednorazrednico v Livek, kjer je ostal jedno leto. Tu se je poročil dne 3. vel. travna l. 1886. s svojo iskreno ljubljeno Franico in tu je postal še isto leto stalni učitelj.

Na Livku Volariču ni posebno ugajalo. Ostal je tam le jedno leto. Mož si je vedno želel le

v mesto ali kam blizu mesta, da bi se mogel še bolj izobraziti v glasbi. Ta njegova želja se je izpolnila vsaj nekoliko, ko je dobil službo v Kozani v goriških Brdih, do katere vasi imaš iz Gorice dve in pol ure pešpota. V Kozani je Volarič ostal šest let; a potem je dobil učiteljsko službo v Devinu, kjer je preživel tri leta.

II.

Hrabroslav Volarič ni bil le glasben talent, ampak talent sploh. Dasi ni bil pred vstopom na učiteljske v nobeni srednji šoli, vendar si je bil pridobil s pridnostjo precejšnega znanja. Ker je bil navdušen narodnjak, gojil je seveda v prvi vrsti svojo materinščino. Poznal je prav dobro slovensko slovstvo, bil je dober govornik o slovesnih prilikah ter je imel tudi spretno pero. Spisal je marsikak spisec v razne slovenske liste ter je včasih celo zajahal Pegaza. Bistrim očesom je opazoval vse pojave na literarnem, političnem in šolskem polju; o vsem je imel svojo sodbo ter tudi mene večkrat vspodbujal, če sem kdaj po njegovem mnenju izdal kaj čitanja vrednega. Škoda, da je nadarjeni mož bil v vednih gmotnih stiskah ter je sploh mnogo trpel zaradi neveselih osebnih razmer. V svojem življenju je bil sicer jako skromen; ni ne pil, ne kadil: a precejšna družina, njegova gostoljubnost, draginja, narodno delovanje, recimo veselice itd., vse to ga je jako trlo. Kdor ga je poznal, moral ga je ceniti, ker je bil jako prijazen in ljubezniv. In

prijateljev je imel obilo, med njimi celo različnih. Toda, kakor ni nihče brez neprijateljev, tako tudi Volarič ni bil, o čemer pa nečemo govoriti.

Da bi si izboljšal gmotno stanje, prosil je Volarič tudi na Kranjsko. Ko se je govorilo, da se preseli Simon Gregorčič z novim letom 1883. v Ljubljano, pisal mi je Volarič: „Torej Simon Gregorčič pojde z novim letom v Ljubljano; si-li že slišal o tem? No, potem se smem tudi jaz nadejati, da me potegnejo v Ljubljano. Tu doma res ni nič! Večen učitelj na deželi, brez upa na boljše čase; delaš, ne priznajo ti, pač — preganjajo in lové — — — Pa kaj, tako se godi ‚narodnim delavcem!‘“ . . . Prosil je za službo na ljubljansko Barje, a ni je dobil. V tem oziru je pisal dné 17. vinotoka l. 1891.: „Tudi na Barje pri Ljubljani sem prosil, pa še nič ne vem, kako bo. S prva sva nameravala s pesnikom (Gregorčičem), da bi me priporočil pri tamošnjih veljaki in odločilnih krogih, a potem sva to opustila, ker so marsikateri tukajšnji veljaki odsvetovali, da bi šel na Kranjsko.“ — No, službe itak ni dobil. Pač pa je dobil, kakor smo že omenili, službo v Devinu.

Imel je v Devinu tudi veselejšo razmere. „S kapelanom“, tako je pisal dné 28. vel. travna leta 1892. „sva se sprijateljila in se dobro razumeva. Tudi dekan je izvrsten mož, ima me rad in me sploh podpira v vsem. Sam dober pevec, ljubi glasbo in njene gojitelje. Pevce sem že začel poučevati, doslej jih je dvanajst, mislim, da jih bo še več.“ (Konec.)

Črtice iz zgodovine lepih umetnostij.

(Spisal dr. Anton Medved.)

(Dalje.)

Glavni zastopnik baroškega zloga je

Lavrencij Bernini.

Zgodovina lepih umetnostij pozna malo tako nadarjenih mož, kakor je bil Bernini. Ko bi bil živel sto let prej, bil bi morebiti postal prvi vseh umetnikov. Njemu je bila umetniška odgoja igrača; truda pri nji ni poznal. Ako so se drugi potili, zvrševal je on smehljaje že v rani mladosti svoj sladki poklic. Zraven mu je bila prirojena taka spretnost, da je v sila kratkem času dovrševal dela, za katera bi bili njegovi tovariši potrebovali leta. A ne samo umetnik, bil je tudi odličen pisatelj; njegove šaloigre so na Laškem slovele več stoletij. Bil je sposoben vsaki stroki, katerekoli se je lotil.

Rojen je bil Bernini leta 1598. v Napolju. Njegov oče je bil slikar in podobar, a brez posebne veljave. Stavil je kapelice za preprosto ljudstvo ter je slikal in risal verske snovi v bolj surovi obliki za nizko občinstvo. S svojimi proizvodi je krošnaril po hišah in sejmovih, ter je bil presrečen s skromnimi dohodki. Lavrenciju je bil sam tudi učitelj; upal je, da bo tudi sinček nekda tak umetniški diletant. A božja previdnost je daleč, daleč prekosila njegove ponižne nade.

Ko je skrbni oče videl, da že desetletni Lavrencij več razume v slikarstvu, kakor on sam, peljal ga je v Rim, da bi se tamkaj še bolj izvežbal, „ker v Rimu bojda največ znajo“. Pri raznovrstnih učiteljih je odslej Lavrencij dobival

Hrabroslav Volarič, slovenski skladatelj.

(Življenjepisna črtica, priobčil Janko Leban.)

(Konec.)

Hrabroslav Volarič.

III.

Govoriti mi je še posebej o Volariču v muzikalnem oziru. Volarič je bil izvrsten pevo-vodja. Gojil pa je cerkveno in posvetno petje. Zbore je kar vnemal, da so se vsi klanjali nje-govi volji. V poučevanju petja je bil neutruden. Dokler ni šlo „vse na gladko“, ni odnehal. Znal je v svojih pevskih zborih vzdrževati na-tančen red. Ko sem bil neko nedeljo v Kozani pri njem, zamudila sva se bila predolgo doma. Prišla sva v cerkev k večernicam, ko so bile že sveče prižgane in je strežnik že imel po-zvoniti. Mislil sem si, sedaj bo treba še dolo-čiti in poiskati pesmi, ki se bodo pele. Zato pošepčem Volariču: „Gotovo zamudiš!“ V tem stečeva na kor. Lepo število pevcev je bilo tu zbranih. Imeli so lepe vezane knjige z no-tami v rokah. Vsaka pesem je imela svojo šte-vilko. Takoj pozvoni. Volarič sede k orgljam, pritisne pedal, vzame debelo knjigo, polno za-znamovanih partitur, iz omare ter velí: „Tantum ergo št. 24, litanije št. 16!“ Kakor bi trenil, odpró tudi pevci dotični številki, in šlo je vse

na gladko. In vse te note niso bile cerkvena, ampak last Volariča, organista, ki je vse tudi sam lepo spisal.

Vendar je bil Volarič toliko skromen, da se je rad posvetoval z vsakomer, ki je imel o muziki kaj pojma, kako mu ugaja ta ali oni zbor, ta ali ona njegova skladba. Volarič si je kot pevo-vodja pridobil velikih zaslug pred Bo-gom in pred narodom. Pred Bogom zato, ker je služil sveti stvari; pred narodom zato, ker ga je s tem izobraževal.

Kaj naj povem o Volariču — skladatelju? Gospod Danilo Fajgelj piše: „Volarič je bil du-hovit skladatelj, škoda le, da je imel malo šole. Meni je zelo žal po duhovitem možu!“ „Glas-bena Matica“ je pisala pred leti o njem: „Vo-larič obeta po svoje izrednej nadarjenosti, plo-dovitosti v skladanju in marljivosti mnogo prav lepih glasbenih del“; prerano umrli Adolf Har-mel, komenski dekan, pa mi je nekda rekel: „Volarič je naš najpopularnejši sedanji skla-datelj. Privédite ga, prosim, k meni. Bodi moj gost, kolikor časa hoče; jaz bi se silno rad osebno seznanil z njim.“

Da, nadarjen, duhovit in plodovit skladatelj je bil Volarič, umetelnik po „milosti božji“! Poglejmo, kaj je izdal:

- Leta 1884.: *Venec čveteroglasnih pesmij*, op. 1.
- „ 1885.: izdala „Glasbena Matica“: *Pozdrav iz daljave*, op. 2. Parafraza za klavir.
- „ *Pesem Slovenski svet, ti si krasán*, Op. 3. v Zbirki slovenskih napevov, in *V domačem krogu*. Op. 4. potpourri slovenskih narodnih pesmij za klavir, poklonil gospodu ravnatelju Fr. Dominku.
- „ 1887.: *Narodne pesmi*. Op. 5.
- „ 1888.: *Gorski odmevi*. Op. 6. Čveteroglasne pesmi.
- „ 1891.: *Slovenske pesmi* za sopran, alt, tenor in bas. Op. 7. Posvetil veleč. gosp. Sim. Gregorčiču, slavnemu pesniku slovenskemu.
- „ 1893.: *Zvezdica*, polka-mazurka za klavir. Op. 9.
- „ 1894.: *Slovenske pesmi* za štiri moške glaso-ve. Op. 10. Poklonil slavnemu pevs-kemu društvu „Nabrežina“.

„Slovenec“ piše o Volariču: „Njegove pesmi se pojó po vsej Sloveniji. To je dokaz, da je znal ubrati pravo struno našemu narodu.“ To je res! Že kot odličan pevovodja je Volarič dobro vedel, kako je treba skladati, da bo narod rad pel. To je tem lažje storil, ker je kot skrben nabiralec narodnih pesmij vedel, kakšen je narodov duh; posrečevale so se mu pesmi pa tudi zato, ker je imel bujno fantazijo, podkovan je bil kaj dobro v harmoniji ter je pisal iz srca. Da, kar je zapisal, privrelo mu je iz globine občutnega srca, in ni čuda, da so take pesmi zopet našle pot v srce našega naroda. Čutil je tako, da je jokal, ko je igral ali pel nekatere svoje skladbe.

Volarič je le prvi zvezek svojih skladb izdal nekoliko pod vplivom Danila Fajglja, ki mu je zvezek celó avtografoval, vse druge pa je pisal samostalno, popravkov ni si dovoljeval od nikogar. Ko sva nekdaj obravnavala težavno skladbo nekega skladatelja in sem jaz nasproti Volariču zagovarjal skladbo, češ, da je vzorno harmonizovana, dejal je: „Da, skladatelj gleda le na harmonijo, jaz tudi na pravilno, lahko postopanje glasov. Jaz skrbim za pevce. Za Boga, dragi moj, poskušaj peti nekatere takte v tej skladbi (v II. tenoru in I. basu osobito): pritrđiš mi, da se težavno zadene. Kje imamo pevce? In vendar imamo pesmi za „grlo“, ne pa morebiti za — klavir!“

Vse to sem povedal zategadelj, da vsak sedaj spozna, na kaj je Volarič posebno gledal pri skladanju, in zakaj so njegove pesmi toli priljubljene med narodom! Opomniti mi je tudi, da je bil Volarič v prvi vrsti posveten skladatelj, le malo¹⁾ je zložil cerkvenega in še to le bolj zase ali za kakega prijatelja.

Videli smo, koliko je Volarič že izdal; a koliko bi bil še izdal, da mu ni nedostajalo sredstev in založnikov! Koliko je zapustil še v rokopisu, koliko načrtov je nadarjeni mož vzel v grob! Dobička ni imel nikoli, če je kaj izdal; rečem rajši, da ga je tako izdavanje gmotno uničevalo. Razposlal je skladbe, a dobil le malo ali nič denarja.²⁾

Da kolikor toliko podprem izrek, da je nesel v grob več načrtov, sledé naj vrstice, katere mi je pisal sam dné 7. sušca l. 1895.: „Zdaj nameravam izdati *Cerkvene pesmi za šolsko mladino* (z molitvami) v obliki mašnih bukvic.

¹⁾ Znana mi je le jedna Volaričeva cerkvena pesem (Srce Marijino), ki je natisnjena v „Cerkvenem Glasbeniku“, a jo je ponatisnila tudi Čugšvertova hrvatska Cecilija v Zagrebu.

²⁾ Naj bi se vsaj sedaj dolžniki spomnili svoje dolžnosti ter osiroteli družini ne kratili onih novcev! Isto tako naj bi prijatelji, katerim je posodil kako še ne izdano skladbo, vrnili jo vdovi!

Večkrat bi se bil že lotil kake opere ali operete, toda teksta ni; kje ga dobiti?“

Med ocenami, ki sem jih bral o Volaričevih skladbah, ugaja mi najbolj menda še nenatisnjena kritika, katero je o Volaričevih skladbah spisala umetelnica Lucila Podgornikova l. 1889.: „To pot mi je možno z veseljem poročati o naj-novejših skladbah Volaričevih. Skladatelj je bil jako marljiv... Čeravno je v tej zbirki lepo število skladb, vendar je prav malo takih, ki bi ne kazale očitnega napredka. Melodije so pristno glasbene, nekatere take, da se jim ne more ustavljati ne uho, ne srce. Ni mi znano pri Slovencih nobeno delo, ki bi bilo podobno komadu: *Od železne ceste*. To je opereta „in nuče“. Cela priredba se je nad vse posrečila, tekst je ilustrovan s prav srečnim humorjem. Ni mi možno verovati, da izvršba komada ne bi dosegla sijajnega uspeha. Ne morem se vzdržati, da bi kar najnujnejše ne opozorila čitalnic na ta komad. Želeti je samo, da bi imela poročevalka mnogokrat priliko, soditi o glasbenem napredku pri Slovencih tako ugodno, kakor je možno ob teh najnovejših delih Volaričevih!“

Da, ugodno so ocenjevali Volariča; ob veseljah, koncertih itd. so mu klicali „slava!“ zvali ga ob burnem ploskanju na oder, nosili po dvorani: a kruha mu niso dali, niti zasluženih novcev ne, tako, da je bil v vednih denarnih zadregah.

IV.

Preostaja mi, da izpregovorim še o Volaričevi poslednji bolezni in njegovi smrti, — žalostna naloga za prijatelja.

Dasi Volarič ni bil posebno krepak, vendar je bil zdrav. A lanske počitnice ga je napadel najprej legar (tifus), potem se je pritaknila še pljučnica in mu končala mlado življenje.

„Vitez Klodič ga je toliko nagovarjal — tako piše njegova soproga vdova — naj gre v Kobarid, da napravijo tam veselico, pri kateri bi predstavljali Klodičev „Materin blagoslov.“¹⁾ In on seveda ni mogel odreči, šel je (18. velikega srpana) in trudil se dva tedna, da je vse uredil. Koliko je pretrpel v tem času, ni popisati; morali bi ga slišati, ko je sam pripovedoval. Dosti naj bo to, da je prišel domov dné 2. kimovca bolan. V šoli je bil samo 3. kimovca, potem pa je legel in ni več vstal. V bolezni je prav malo govoril, fantaziral je pa skoro neprenehoma. Največ je imel opraviti z zadnjo veselico. Tudi ko je bil pri zavesti, je večkrat rekel: „O, ti presneti „Materin blagoslov“, prav malo

¹⁾ Vitez Klodič ima v Kobaridu pohištvo, katero je podedoval po svojem svaku, pesniku Pagliaruzzi-ju-Krišanu. — Pis.

blagoslova si mi prinesel!“ Previden je bil. Zadnja dva dneva ni bil več pri zavesti. Zmerom je upal, da ozdravi, zato ni nobene želje izrazil, ne gledé skladb, ne gledé drugih rečij. Ko sem videla, da je zmerom le slab, začela sem ga sama izpraševati, kaj naj naredim, če umrje; pa ni hotel nič slišati. Umril je dné 30. kilometra o poldne.“

Volaričev pogreb je bil sijajen. Ves Devin je bil po koncu, priča, kako priljubljen je bil pokojnik. K pogrebu je prišel celó sam c. kr. deželni šolski nadzornik, vitez Klodič. Žal pa, da je bilo stanovskih tovarišev le malo; kajti nihče ni vedel, kdaj bo pogreb, ker se posebni mrtvaški listi menda niso izdali, a v naših dnevnikih ni bilo čitati, kdaj se bo vršil tožni obred.

Končujem ta spis z besedami, ki jih je priobčil „Slovenec“ in po njem „Popotnik“: „Ob sinjej Adriji so zagrebli Volaričeve ostanke v zemljico slovensko, katero je vroče ljubil od prvega trenutja, ko se je zavedel svojega slovenskega rojstva. Njegova rodbina pa joka za

svojim rediteljem v pomanjkanju! In vsled tega je umestna prošnja, da bi se opustil sleherni strošek v proslavljanje njegovega spomina, marveč mesto tega poslala nesrečni rodbini kaka podpora za obile stroške tekom bolezni, ob smrti, pri pogrebu in po njem. S takim činom gotovo najboljše izkažemo pokojnemu skladatelju svoje spoštovanje.“¹⁾

Istina! A gledati bo treba tudi, da se Volaričeve skladbe izdadó, kolikor jih je še med svetom; dobiček bodi namenjen osiroteli rodbini! Posebna skrb nas mora biti, da izšolamo Volaričevega sinčka Stanka, ki veliko obeta.

Z Volaričem smo izgubili Slovenci veliko; zato se hvaležno spominjamo njegovega imena!

¹⁾ Vdova je že prejela nekaj doneskov, ki se izkazujejo v listu „Soči“. Milosrčnost dotičnikov je vredna vse hvale. Darovi se lahko pošiljajo ali „Soči“ v Gorico ali pa dekanu Jožefu Skočirju v Devin, ki je mnogo storil za ubogo družino, ali vdovi sami v Devin. Prav toplo jo priporočamo občinstvu, ker vdova z majhno penzijo ima skrbeti za štiri otroke, dva dečka in dve dekljici.

Črtice iz zgodovine lepih umetnostij.

(Spisal dr. Anton Medved.)

(Dalje.)

Jednako ognjevit je grška bajka o Proserpini. V cvetoči mladosti je nedolžna Proserpina nabirala cvetlice po travnikih. Brezskrbno je s svojimi družicami zraven prepevala in rajala sladkega veselja. Bliskoma plane Hades, krivični podzemeljski bog, ugrabi divno lepo devico ter jo odpelje na svojem črnem vozu v temno kraljestvo. Tudi to bajko je Bernini večkrat uprizoril v kamenu. Hades je pa tako ostudna oseba, da ji v pravi umetnosti ni prostora; tatvina sploh ni snov za ublažena srca.

Neprimeroma lepša je zopet skupina „Eneja nese svojega očeta Ankiza“ iz goreče Troje. To delo Berninijevo spada med najboljše cele baroške dōbe.

Po Berninijevi misli je pa najboljši njegov umotvor „sv. Terezija“, sedaj v cerkvi Santa Maria della Vittoria v Rimu. Bernini je uprizoril svetnico v trenutku rajskega zamaknjenja. Notranji čut je izrazil res vrlo dobro; krasno razodeva na svetnici globoko pobožnost. A ta zamaknjeni obraz, na katerem gledamo vso Terezijino svetost v polni meri, še ni zadostoval Berniniju. Hotel je njeno gorečo ljubezen do Boga še povzdigniti. In kako? Nad njo je naredil angelā, ki po zraku plavaje hiti k njej ter meri s pušico v njeno srce. Umetnik je hotel

s tem pokazati, kako je božja ljubezen prebōdla njeno srce. Ubogi Bernini, ki si mora ali samo hoče pomagati s tolikimi zunanji sredstvi, da bi dovolj jasno izrazil Terezijino znotranjost! Dandanes umetniki in strokovnjaki z veseljem in velikim zanimanjem občudujejo sv. Terezijo samo — a cela skupina z angelom vred jim je le v pomilovanje baroškega zloga.

Mnogo je Bernini storil v neminljivo olepšavo rimskega mesta. V tem oziru so njegove zasluge res velike. S pripomočki, ki so bili njemu na razpolago, bil bi lahko dosegel mnogo več in dokaj lepšega, a večno mesto mora vendar biti Berniniju hvaležno tudi za to, kar mu je podelil.

Poglavitno — in gotovo v vsakem oziru najboljše — delo Berninijevo je stebrišče (Colonnade) pred cerkvijo sv. Petra.¹⁾ 284 mogočnih, v štiri vrste razdeljenih dorskih stebrov obdaje v dveh polkrogih trg sv. Petra. Jednakega dohoda nima nobeno poslopje na svetu, lepšega si skoraj misliti ne moremo. Kakor je sv. Peter v znotranjem najznamenitejša stavba po svoji velikosti, tako i od zunaj presega vse druge. To stebrišče daje prvi krščanski cerkvi nepopisno velečastvo. Romar, ki pride z utripajočim srcem do prvih stebrov, zamakne se v orjaško obširnost in čudno lepoto, ki se

¹⁾ Slika je v „Dom in svet“-u 1894, str. 633.